

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonaë, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

§. 2. De Ritu Romano.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

vatione sibi respondent: sunt vero alia in quibus alias ab aliis cultu dispari, & varia observatione audivimus dissonare. Nec tamen nos offendit observantia diversitas, ubi fidei non scinditur unitas. Porro in multis Græcia ab Hispania, ab illis Romana, & Gallicana discrepat Ecclesia. Sed neque in hoc scandalizamus, si audimus diversam observationem, sed non diversam fidem in Christi semper Ecclesiis extitisse. Stat enim Regina Ecclesia à dextris Regis sui in vestitu deaurato circumdata varietate. Hæc Fulbertus. Legendus de hac re vir doctissimus Joseph Vicecomes toto libro secundo de antiquis ritibus Missæ. Olim consueverant omnes Ecclesiæ suæ Metropolitanæ institutionem in divinis officiis observare, de qua re habemus decreta Conciliorum Toletani ^b, & Braccharensis. Sed ut solent humanæ res multis erroribus obnoxia depravari plerumque, & in deterius labi; tanta paulatim licentia irrepsit, ut singuli Episcopi infcio Romano Pontifice privatos sibi ritus assumerent, non sine magna divini cultus perturbatione. Hanc nimiam orandi varietatem gravissimè ferens sanctissimus Pontifex Pius V. Romanum Breviarium magno studio emendatum, & juxta decretum Tridentini Concilii pristino nitore restitutum divulgari iussit, eoque sic correcto omnes Ecclesias uti præcepit: quæcunque alia Breviaria abstulit, & abolevit, iis dumtaxat exceptis, quæ vel à sancta Sede Apostolica jam à primæva institutione approbata, vel ducentis annis antiquiora fuissent. Sic pluribus Breviariis antiquatis Ecclesiastici officii diversitates ad multo minorem numerum redactæ sunt. Porro hoc capite eos ritus describere, quia adhuc vigent, propositum mihi est. Sed præmoneo, ne quis mihi succenseat, si suæ forsitan Ecclesiæ peculiare in divinis laudibus institutiones non attigero: nam nec totum Christianum orbem peragrarè potui, nec omnes officiorum Codices nancisci, quo usus omnium Ecclesiarum perdiscerem. Ergo necessitati, non voluntati tribuendum est, si quid fortassis prætermisero, quod hanc tractationem illustrare potuisset.

^b *Dist. 12. ca. 13. & 14.*

S. II.

De ritu Romano.

1. **S**ancta Romana, & Apostolica Ecclesia mater & firmamentum veritatis, Ecclesiastica disciplina Magistrâ primum debet in hoc tractatu locum habere, quæ potestatis eminentia super omnes excellens ab ipso Christo primatum accepisse dignoscitur, cum Beato Petro ligandi atque solvendi tradidit Pontificium. Psalterium per Hebdomadam diu noctuque sic Romani distribuunt. Die Dominica ad Nocturnos duodeviginti concinunt Psalmos à primo usque ad 20. inclusivè, omillis quarto, & quinto. Reliquis diebus duodecim Psalmos hoc ordine allignant. Feriæ secundæ Psalmum 26. *Dominus illuminatio*, usque ad 37. *Domine ne in furore*. Feriæ tertiæ Psalmum 38. *Dixi custodiam*, usque ad 51. *Quid gloriaris*, omillis in medio 42. *Judicame Deus*, & 50. *Miserere*. Feriæ quartæ Psalm. 52. *Dixit insipiens*, usque ad 67. *Exurgat Deus*, omillis 53. *Deus in nomine tuo*, 62. *Deus Deus meus* 64. *Te decet*, & 66. *Deus misereatur*. Feriæ quintæ Psalm 68. *Salvum me fac Deus*, usque ad 79. *Qui regis Israel*. Feriæ sextæ Psalm. 80. *Exultate Deo*, usque ad 96. *Dominus regnavit*, omillis 89. *Domine refugium*, 90. *Qui habitat*, 91. *Bonum est confiteri*, 92. *Dominus regnavit decorem indutus est*, & 94. *Venite exultemus*. Sabbatho Psalm. 97. *Cantate Domino*, usque ad 108. *Deus laudem meam ne taceris*.

Ad Laudes semper dicunt quatuor Psalmos, & unum Canticum ex veteri Testamento. Diebus Dominicis, & festis primo loco ponitur Psalmus 92. *Dominus regnavit*, diebus profestis Psalm. 50. *Miserere mei Deus*. Secundo loco diebus festis Psalm. 99. *Jubilare Deo*. Feriæ 2. Psalm. 5. *Verba mea*. Feriæ 3. Psalm. 42. *Judicame Deus*. Feriæ 4. Psalm. 64. *Te decet*. Feriæ 5. Psalm. 89. *Domine refugium*. Feriæ 6. Psalm. 142. *Domine exaudi*. Sabbatho Psalm. 91. *Bonum est confiteri Domino*. Tertio loco semper dicitur Psalm. 62. *Deus Deus meus*, cum Psalm. 66. *Deus misereatur*, sub una conclusione. Quarto loco inseritur Canticum; diebus scilicet festivis Canticum trium puerorum *Benedicite*. Feriæ secunda Canticum Isaia *Confitebor*. Feriæ 3. Canticum Ezechia *Ego dixi*. Feriæ 4. Canticum Annæ *Exultavit*. Feriæ 5. Canticum Moyfis *Cantemus Domino*.

mino. Feria 6. Canticum Abacuc. *Domine audiivi*. Sabbato alterum Canticum Moysis *Audite cœli*. Quinto loco sub unica clausula dicuntur tres ultimi Psalmi *Laudate Dominum de cœlis*, *Cantate Domino*, & *Laudate Dominum in sanctis eius*.

Ad Primam diebus festis, & Sabbato dicuntur tantum tres psalmi, scilicet Psalm. 53. *Deus in nomine tuo*, & duæ sectiones Psalm. 118. *Beati immaculati*, & *Retribuere*. Cæteris diebus quartum Psalmum adjungunt, nimirum die Dominica Psalm. 117. *Confitemini*. Feria 2. Psalm. 23. *Dominus est terra*. Feria 3. Ps. 24. *Ad te Domine*. Feria 4. Psalm. 25. *Judica me Deus*. Feria 5. Psalm. 22. *Dominus regit me*. Feria 6. Psalm. 21. *Deus Deus meus respice in me*.

Ad Tertiam, Sextam, & Nonam semper iidem psalmi repeti solent: ad Tertiam *Legem pone*, ad Sextam *defecit*, ad Nonam *Mirabilia*, quæ sunt divisiones Psalmi 118.

Ad Vesperas quinque quotidie Psalmos percurrunt incipientes die Dominica à Psalm. 109. *Dixit Dominus* usque ad Psalm. 148. exclusivè: omittis tamen in medio Psalm. 117. *Confitemini*. 118. *Beati immaculati* 123. *Ecce nunc*. & 142. *Domine exaudi*.

Ad Completorium dicunt quotidie Psalm. 4. *Cum invocarem*: deinde sex primos versus Psalm. 30. *In te Domine speravi*: tum Psalm. 90. *Qui habitat*: demum Psalm. 133. *Ecce nunc*. Sic totus liber psalmodiarum unica Hebdomada psallendo percurritur, quem ritum, licet psalmis alia ratione distributis, etiam Monachi observant. Ambrosiani verò, ut videbimus, duplicis Hebdomadæ circulo psalterium explent. Omnes autem nationes occidentalis Ecclesiæ in hoc conveniunt, quod Psalm. nocturnos cum Psalm. 109. *Dixit Dominus* exclusivè terminant, & exinde diurnos incipiunt. Romani autem officii ferias hæc est.

1. In Nocturnis dicunt secretò *Pater, Ave, & Credo*: deinde clara voce *Domine labia mea aperies*; *Deus in adiutorium*, *Gloria Patri*. Sequitur Invitatorium cum psalmo *Venite exultemus*: & repetito Invitatorio dicitur Hymnus. Postea recitantur psalmi nocturni. Sed Nocturnorum triplex distinctio est. Aliter enim diebus Dominicis, aliter diebus festis, aliter diebus ferialibus procedunt. Diebus Dominicis in primo Nocturno duodecim psalmos cum tribus Antiphonis psallunt per ternas divisiones qua-

tuor psalmodiarum. Post Antiphonam ultimi psalmi dicitur Versus, postea Oratio Dominicalis, tum absolutio, & tres Lectiones cum tribus Responsoris, præmissa singulis Lectionibus benedictione. In secundo, & tertio Nocturno dicuntur tres psalmi cum suis Antiphonis, totidemque lectiones, ac Responsorio modo prædicto. Tertio cuique responso additur gloriificatio sanctissimæ Trinitatis. Post nonam Lectiorem agitur solemnis gratiarum actio per Canticum *Te Deum laudamus*, atque hoc modo Nocturnæ Vigiliæ diebus Dominicis terminantur. Hunc Nocturnorum ritum; ut scilicet prius psalmi, deinde Lectiones, & reliqua dicantur, existimant Baronius & per ea verba Apostoli * adumbrari, *Cum convenitis unusquisque vestrum Psalmum habet, doctrinam habet, & quæ sequuntur*. Per tria verò Nocturna tria tempora denotari legis Naturalis, legis Scripturæ, & Evangelicæ gratiæ docet Bonaventura *. Ideo in tertio Nocturno lectiones legi solent ex novo Testamento. Eadem ratio in Nocturnis festivitatum observatur, nisi quod in primo tres tantum psalmi cum suis Antiphonis recitantur, totidemque in secundo, & tertio. Nocturnum verò feriale alio modo procedit: dictis enim omnibus ut supra usque ad Hymnum inclusivè, mox duodecim psalmos cum sex Antiphonis persolvunt, post quos tres Lectiones sequuntur ritu superscripto: & si dicendum sit Canticum *Te Deum laudamus*, post ultimam lectionem omisso Responso subsequi debet. In his autem Vigiliis numerum duodenarium psalmodiarum Angelo revelante stabilitum fuisse constans sanctorum patrum consensus apud Joannem Cassianum lib. 2. de institutis cenobiorum asseverat. Nec caret mysterio hæc institutio. Nam duodenarius numerus, cum sit plenæ & consummate virtutis, temporis & rerum exprimit universitatem: & quia Dominum omni tempore benedicere debemus, eo psalmodiarum numero in ejus laudibus utimur, quo temporis plenitudo designatur. Verùm, quia omne tempus sex ætatibus mundi continetur, duodecim psalmos sex tantum Antiphonis jungimus. Accedit quod horæ noctis duodecim sunt, in quibus Dei Custodia muniri totidem psalmodiarum modulatione postulamus.

Finito Cantico *Te Deum laudamus*, vel si hoc non dicatur, post ultimum Responsoarium

V V V V V 2 statim

c Pater. an. 57. mm. 161. * 1. Cor. 14. 26. d Bonavent. in Ps. 76.

statim incipiunt Laudes, præmissis versu *Deus in adiutorium*, post quem sequuntur Psalmi cum suis Antiphonis, tum Capitulum, Hymnus, Versus, Canticum Zachariæ cum Antiphona: deinde preces, si dicendæ sint, Salutatio, Collecta, Commemorationes, si occurrant, ac demum Antiphona de B. Virgine, & sic finiuntur Laudes.

Prima diei hora sic peragitur. Dicuntur primo *Pater, Ave, Credo, Deus in adiutorium*. Tum Hymnus semper idem *Jam lucis orto sidere*: Psalmi cum unica Antiphona, quibus die Dominica additur Symbolum Athanasii, Capitulum, Responsorium breve, Versus, Preces, Confessio, Oratio, ac denique lectio Martyrologii.

Tertia, Sexta, & Nona eodem modo perfolvuntur. Dictis secretò *Pater & Ave*, sequitur divini adjutorii imploratio, tum Hymnus, Psalmi, Antiphona, Capitulum, Responsorium, Versus, Collecta, & finis. Per has horas repetitur quotidie Psalmus 118. in 22. octonaria juxta numerum Hebraicarum literarum divisus. Eo enim artificio compositus est, ut omnes Versus primi octonarii incipiant à prima litera *Alph*, octo Versus sequentes à litera *Beth*, & sic deinceps; quod factum est literaliter memoriæ juvandæ gratia: mysticè verò ut, quemadmodum parvulorum ingenia primis literarum elementis legendi usum addiscunt: ita nos hujusmodi elementis usum discamus vivendi. Hic autem Psalmus totus moralis est tantò profundior mysteriorum sublimitate, quò apertior est superficie verborum. Fervens in eo studium ostendit Propheta erga Dei mandata, quare nullus est Versus, si unum excipias *Suscipe servum tuum in bonum*, in quo mandatorum Dei mentio non habeatur, una ex hisce vocibus adhibita quæ ferè idem significant, lex, via, justificatio, semita, mandatum, præceptum, judicium, testimonium, justitia, verbum, eloquium, veritas.

Vesperæ cum Laudibus conveniunt, nam post Orationem Dominicam, & Angelicam salutationem divinum auxilium imploratur. Deinde quinque Psalmi dicuntur cum Antiphonis: tum Capitulum. Hymnus, Versus, Canticum B. Virginis, Preces, & cætera sicut in Laudibus.

Completorium à brevi Lectione incipit, postquam Oratio Dominica, Confessio, *Converte nos Deus, Deus in adiutorium*, Psalmi cum

Antiphona, Hymnus, Capitulum, Responsorium, Versus, Canticum Simconis, Preces, Oratio, Benedictio, Antiphona B. Virginis cum oratione ac tandem *Pater, Ave, & Credo* subsequuntur. Hoc est Officium Romanum, cujus allegoricas rationes curioso lectori suppeditabunt Amalarius Fortunatus, Honorius in Gemma animæ, Durandus in rationali, & alii sacrorum rituum explanatores. Hic eas ego prætermittendas existimavi, tum quia omnes officii partes supra seorsim explicavi, tum quia hujusmodi allegoriæ curiosam potius subtilitatem continere videntur, quàm solidam legendium utilitatem.

§. III.

De ritu Monastico pro his qui militant sub Regula S. Benedicti. Præmittuntur quædam de excellentia hujus sanctissimi Monachorum Patriarchæ.

I. S. Anticissimus Monachorum Patriarcha, & legislator Benedictus, cum Magni Gregorii testimonio omnium justorum spiritu plenus esset, Monachos à Clericis ut conversatione, ita & officio discerni debere existimavit. Itaque pro illis specialem ritum instituit à præfato Gregorio Romano Pontifice approbatum, cunctarumque Monasticarum Congregationum longa & laudabili consuetudine confirmatum. Nulla laus est, quæ hujus officii excellentiam assequi possit. Ab eo enim compositum, ordinatumque est, qui non omnium justorum tantum, sed & ipsius Dei spiritu plenus tantam in hac fragili carne gratiam obtinuit, ut raptus cum Paulo usque ad tertium, & archetypum cælum Angelorum psallentium choros audierit, & ipsum Dominum majestatis viderit facie ad faciem in momento supernæ claritatis lumine gloriæ illustratus. Est quidem inter Scholasticos diu agitata disputatio, an aliquis in hac vita videre possit divinam essentiam: sed ego ut eorum sanctitatem & doctrinam veneror, qui negantem controversiæ partem tuentur, nunquam tamen argumentis illorum adduci potui, ut Patri meo Benedicto hanc prærogativam denegarem, ut Moysen interim, & D. Paulum omnittam: Debuit enim singularis illius sanctitas singulari aliquo munere insigniri. Non desunt huic assertioni multæ